

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ВІРКО ПАВЕЛ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 657.1:657.4

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З
ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ З
ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ БОРОШНОМЕЛЬНО-КРУП'ЯНОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Павел ВІРКО

Науковий керівник
Суліменко Лариса Антонівна
кандидат економічних наук, професор

Житомир – 2023

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

завідувач кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., проф. Дема Дмитро Іванович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № 9 від 12 грудня 2023 року

В.о. завідувача кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Наталія МАЛЮГА _____
(підпис)

«12» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) ВІРКО Павел Олександрович захистив(ла) кваліфікаційну роботу з
оцінкою: сума балів за 100-бальною шкалою _____, за університетською шкалою
_____

Секретар ЕК _____
(підпис)

Ганна МАЙДУДА
(прізвище та ініціали)

Анотація

Вірко П.О. Організація обліку та аналізу розрахунків з постачальниками на прикладі підприємств з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир. 2023.

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретичні положення та практичні рекомендації щодо удосконалення організації обліку та аналізу розрахунків з постачальниками.

Під час проведеного дослідження було розглянуто новий підхід до формування програми розрахунків з постачальниками та підрядниками на основі структурно-функціональної моделі та комплексної діагностики. Також розроблена нова методика розробки програми розрахунків, що включає визначення типу програми і оцінку якості її формування та реалізації.

Зазначена важлива роль сучасних інформаційних технологій у керівництві підприємством є важливою передумовою для розробки антикризових програм. При побудові структурно-функціональної моделі формування антикризових програм був використаний метод пошуку резервів удосконалення організації бізнесу та покращення фінансового стану, зокрема застосовано реінжиніринг бізнес-процесів. Організація антикризового фінансового управління на підприємстві розглядається як об'єкт подальших наукових досліджень.

Ключові слова: облік, аналіз, постачальники, кредиторська заборгованість, розрахунки.

Abstract

Virko P. Organization of accounting and analysis of payments with suppliers on the example of enterprises producing products of the flour milling and grain industry. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 071 - accounting and taxation. – Polis National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr. 2023.

The qualification work substantiates theoretical provisions and practical recommendations for improving the organization of accounting and analysis of payments with suppliers.

During the conducted research, a new approach to the formation of a settlement program with suppliers and contractors based on a structural-functional model and complex diagnostics was considered. A new methodology for developing a settlement program has also been developed, which includes determining the type of program and assessing the quality of its formation and implementation.

The specified important role of modern information technologies in enterprise management is an important prerequisite for the development of anti-crisis programs. When building a structural-functional model of the formation of anti-crisis programs, the method of finding reserves for improving the business organization and improving the financial condition was used, in particular, the reengineering of business processes was applied. The organization of anti-crisis financial management at the enterprise is considered as an object of further scientific research.

Keywords: accounting, analysis, suppliers, accounts payable, calculations

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ	9
1.1. Економічний зміст розрахунків з постачальниками	9
1.2. Організація обліку та аналізу розрахунків з постачальниками	13
1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємств з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості	16
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ БОРОШНОМЕЛЬНО-КРУП'ЯНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	25
2.1. Завдання і роль системи обліку і аналізу розрахунків з постачальниками на підприємстві	25
2.2. Облік розрахунків з постачальниками на підприємстві	28
2.3. Аналіз розрахунків з постачальниками на підприємстві	33
ВИСНОВКИ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	45

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У зв'язку з інтеграцією України до світового економічного простору, зростає інтерес суб'єктів господарювання до отримання надійної інформації про фінансово-господарську діяльність. Жодне підприємство не може діяти самостійно, і для ефективної фінансово-господарської діяльності воно активно співпрацює з постачальниками, покупцями та підрядниками. Отже, важливо забезпечити належний рівень обліку та незалежну оцінку фінансово-економічної звітності підприємства відповідно до чинного законодавства. Якісний облік операцій з постачальниками є важливим інструментом у системі господарських відносин, що сприяє ухваленню ефективних управлінських рішень та досягненню високої конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковцями активно проводяться дослідження щодо бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості, зокрема розрахунків з постачальниками та підрядниками, оскільки це питання має свої труднощі. Основними науковцями, які досліджують цю проблематику є С.Ф. Голов, Ф.Ф. Бутинець, О.В. Лишиленко, Г.В. Нашкерська, А.П. Макаренко, В.С. Лень, Н.М. Ткаченко, К.А. Пилипенко, Р.Л. Хом'як та інші. В їх публікаціях обговорюються питання законодавчого та нормативного забезпечення організації бухгалтерського обліку, а також методологічні аспекти. Однак, проблемні питання все ще залишаються актуальними та вимагають подальшого дослідження, уточнення та розробки.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та розробці науково-практичних рекомендацій спрямованих на удосконалення організації обліку та аналізу розрахунків з постачальниками. Це є важливою передумовою для підвищення ефективності процесів управління на підприємствах України.

Для досягнення мети у кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено наступні **завдання:**

- розкрити економічну сутність розрахунків з постачальниками;
- дослідити організацію обліку та аналізу розрахунків з постачальниками;
- провести аналіз господарської діяльності підприємств з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості;
- визначити завдання і роль системи обліку розрахунків з постачальниками;
- розглянути порядок ведення обліку розрахунків з постачальниками на підприємствах з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості;
- провести аналіз розрахунків з постачальниками на підприємстві.

Об'єктом дослідження є господарські операції, пов'язані з обліком і аналізом розрахунків з постачальниками на підприємствах з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості .

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку та аналізу розрахунків з постачальниками на підприємствах з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості .

Методи дослідження. Основними методами дослідження є: діалектичний, абстрактно-логічний методи (використано для теоретичних узагальнень основних результатів аналізу розрахунків з постачальниками), метод порівняння (при аналізі кількісних та якісних показників сучасного стану та економічної ефективності господарської діяльності), монографічний (дослідження проблеми організації обліку та аналізу розрахунків з постачальниками проводилось на прикладі досліджуваного підприємства), метод моделювання та табличний.

Інформаційна база дослідження. Основу інформаційної бази дослідження склали законодавчі та нормативні документи України, положення і стандарти бухгалтерського обліку; праці вітчизняних та іноземних вчених з питань обліку та аналізу. Водночас, для отримання практичної інформації для дослідження були

використані первинні документи, форми статистичної, фінансової та податкової звітності, які були отримані безпосередньо на досліджуваному підприємстві.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що їх реалізація на практиці допоможе поліпшити методологію та організацію обліку розрахунків з постачальниками на підприємствах з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості. Впровадження результатів дослідження дозволить підвищити оперативність та аналітичність облікової інформації, розуміння фінансової звітності підприємства та зміцнити контроль за формуванням і динамікою розрахунків з постачальниками відповідно до законодавчих вимог, статуту та облікової політики на підприємствах з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості.

Структура кваліфікаційної роботи включає вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел (36 джерел) та додатки. Загальний обсяг роботи складає 45 сторінок. У роботі міститься 6 рисунків та 6 таблиць.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

1.1. Економічний зміст розрахунків з постачальниками

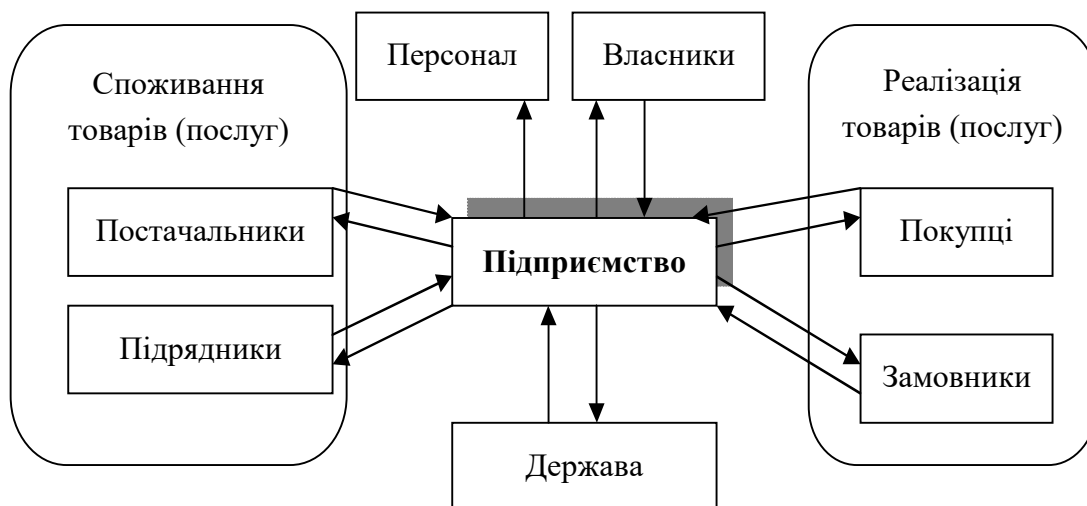
У фінансовому стані кожного суб'єкта господарювання відображаються його взаємовідносини з іншими учасниками ринку та стан розрахунків між ними. Розмір кредиторської заборгованості підприємства визначає його фінансову стійкість, незалежність та здатність до виконання фінансових зобов'язань. Тому важливим напрямком покращення управління підприємством є систематичний контроль за станом розрахунків з постачальниками, який формується в системі бухгалтерського обліку, та забезпечення доступу зацікавлених сторін до цієї інформації з метою ухвалення обґрунтованих управлінських рішень [14].

Сучасна реальність свідчить про те, що ступінь виконання розрахунково-платіжної дисципліни має прямий вплив на фінансове положення суб'єктів господарювання. Це пояснюється тим, що в разі відволікання значних сум у кредиторську заборгованість, підприємство може опинитися у неплатоспроможному стані, тобто не зможе вчасно погасити свої зобов'язання. Неплатоспроможність суб'єкта господарювання виявляється у порушенні фінансових потоків, які забезпечують виробництво і реалізацію продукції.

Фінансовий стан підприємства розглядається як результат взаємодії всіх складових системи фінансових відносин у межах підприємства та визначається сукупністю виробничо-господарських чинників. Вплив кожного з цих чинників може послужити основою для висновків про можливість фінансового оздоровлення підприємства.

Під час укладання договорів з постачальниками та підрядниками можливі варіанти оплати, включаючи повну або часткову передоплату за продукцію чи

виконані роботи. Однак частіше постачання сировини або послуг здійснюється за системою післяоплати, в результаті чого виникають зобов'язання підприємства перед постачальниками та підрядниками. Таким чином, підприємство утворює складну систему взаєморозрахунків: як продавець продукції (послуг) для населення та інших підприємств з одного боку, і як споживач продукції та послуг інших підприємств з іншого боку. Це призводить до появи двох загальних напрямів розрахунків, які складають суть поняття "взаєморозрахунки": розрахунки з покупцями та замовниками і розрахунки з постачальниками та підрядниками. Варто зауважити, що крім реалізації/споживання товарів та послуг, підприємство вступає у економічні відносини з державою, персоналом та власниками (рис. 1.1).

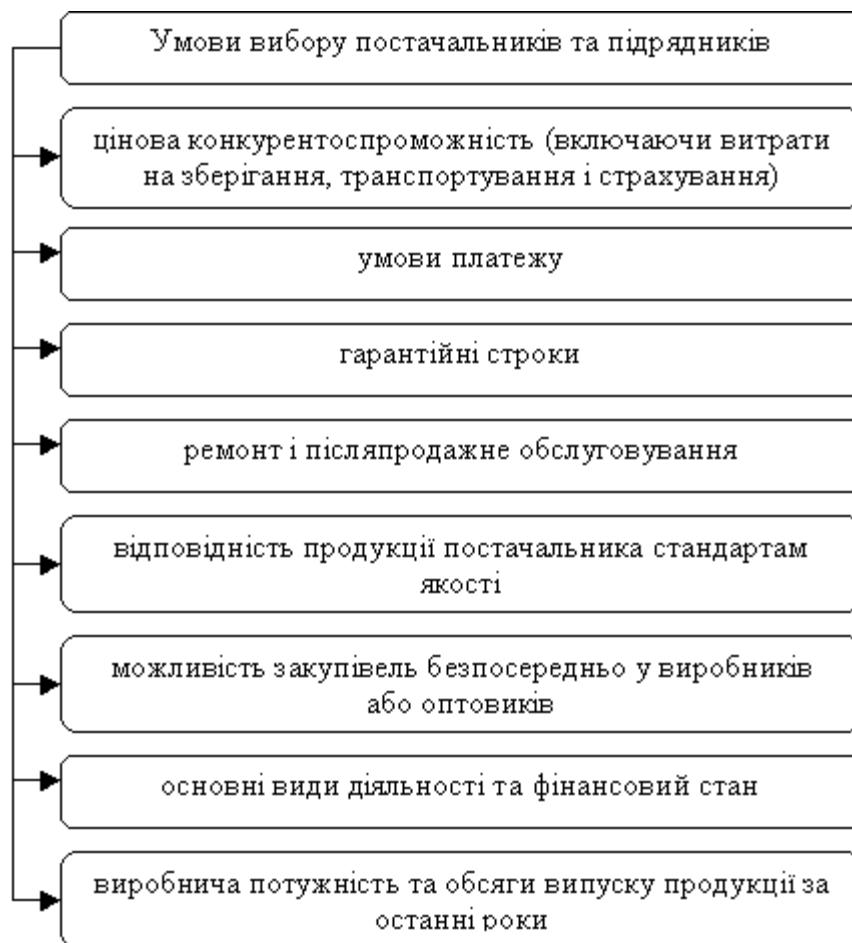
Рис. 1.1 Система відносин взаємодії підприємства з іншими суб'єктами господарської діяльності

Джерело: узагальнено автором за [18]

Постачальники - це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, палива, матеріалів, запасних частин, МШП), надають послуги або виконують роботи [13].

Підрядники – це спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво [13].

Процес постачання є невід’ємною складовою ланки обігу засобів. Покупець придбає у продавця (постачальника) сировину і матеріали, паливо і мастильні матеріали, мінеральні добрива, запасні частини та інші матеріальні цінності, необхідні для здійснення господарської діяльності. Також, від постачальників можуть надходити верстати, трактори, автомобілі, комп’ютери та інші об’єкти розрахунків з постачальниками. Підрядні організації виконують будівельні роботи для замовників, а також роботи і послуги виробничого характеру, такі як ремонтні роботи, технічне обслуговування та інше. Фактори, що впливають на вибір постачальника, представлені на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Основні фактори впливу на вибір постачальника

Джерело: узагальнено автором за [22]

Види процесу постачання узагальнено в табл. 1.1 [5].

Таблиця 1.1

Види постачання

Види	Характеристика
Поставка	Особливий вид купівлі-продажу: оплачувана передача товарів продавцем (постачальником) покупцеві (замовникові)
Поставка відфактурована	Поставка, що є наслідком реально здійсненої угоди, за якою виписано та подано покупцеві товарний документ (рахунок із переліком, відправленого товару чи наданих послуг із зазначенням їх вартості, дати виписування, назви й адреси продавця і покупця, іншими даними)
Поставка негайна	Умова угоди купівлі-продажу, за якою куплений товар передають покупцеві безпосередньо після укладання угоди
Поставка невідфактурована	Надходження матеріальних цінностей на підприємство (до організації, установи) без рахунків постачальників, їх оприбутковують за актами приймання. Після надходження документів постачальників записи сторнують і показують фактичну вартість поставки
Постачання складське	Форма матеріально-технічного постачання, за якої надходження продукції від підприємства-виробника до підприємства-споживача здійснюється через бази та склади постачально-збутових організацій. Складське постачання зумовлює для підприємства-споживача додаткові витрати, пов'язані з переробкою та зберіганням товарів на складах
Постачання транзитне	Форма матеріально-технічного постачання, за якої підприємство-виробник здійснює поставки безпосередньо підприємству-споживачеві, не використовуючи баз та складів постачально-збутових організацій. На відміну від складського постачання, транзитне постачання забезпечує скорочення часу перебування засобів виробництва у сфері обігу, зниження витрат на завантажувально-розвантажувальні роботи й на зберігання товарів на складах

Джерело: узагальнено автором за [5]

Таким чином, операції з постачання цінностей на підприємство є важливою частиною його господарської діяльності. А це призводить до появи поточних зобов'язань, які вимагають постійного та уважного контролю та постійного вдосконалення в процесі облікового відображення такої заборгованості.

Економічний зміст розрахунків з постачальниками полягає в тому, що вони є невід'ємним елементом економічної діяльності підприємства, спрямованою на

отримання необхідних матеріальних ресурсів та послуг. Забезпечення своєчасних та якісних поставок є ключовим для забезпечення безперебійного виробництва та виготовлення продукції чи надання послуг. Також, розрахунки з постачальниками впливають на фінансовий стан підприємства, платоспроможність та загальну ділову репутацію. Відправною точкою є прагнення підприємства до оптимізації витрат та підвищення ефективності виробничих процесів, оскільки правильно організовані розрахунки з постачальниками можуть суттєво покращити фінансовий результат діяльності підприємства.

1.2. Організація обліку та аналізу розрахунків з постачальниками

У сьогоднішніх умовах конкурентної боротьби підприємствам необхідно постійно змінюватися та розвиватися. Для підтримання своєї конкурентоспроможності, компаніям варто постійно розширювати свою діяльність, розвивати асортимент продукції, впроваджувати нові технології, підтримувати та оновлювати основні засоби, реалізовувати інноваційні проекти та працювати над підвищенням ефективності для збільшення ринкової цінності.

Сучасні умови підприємницької діяльності вимагають встановлення партнерських відносин з клієнтами, постачальниками, організаціями та іншими сторонами. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками є важливою складовою ефективною співпраці з контрагентами, оскільки забезпечує дотримання розрахункової дисципліни, що в свою чергу впливає на фінансову стійкість підприємства та його господарську діяльність [25].

Постачання є невід'ємною частиною обігу матеріальних ресурсів. Підприємство купує у постачальників сировину, матеріали, паливо, запасні частини та інші необхідні матеріальні цінності для ведення своєї діяльності. Крім цього, можливе також здійснення придбання обладнання та інших основних засобів.

Підрядні фірми виконують для підприємства будівельні та виробничі роботи, здійснюють ремонтні роботи, внесення добрив, технічне обслуговування та інші виробничі послуги [23].

Сьогодні раціональна організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками сприяє зміцненню розрахункової дисципліни, виконанню зобов'язань по поставках продукції та наданні послуг у потрібному обсязі та відповідної якості, а також скороченню дебіторської та кредиторської заборгованості. Це, в свою чергу, сприяє поліпшенню фінансового стану підприємства.

Основні завдання обліку розрахункових операцій з постачальниками і підрядниками можна зазначити наступні:

- оформлення розрахункових операцій у відповідних документах вчасно;
- облік розрахунків з постачальниками у відповідності з бухгалтерськими принципами;
- відображення розрахунків у податковому обліку достовірно та вчасно;
- вчасна звірка розрахунків з кредиторами та дебіторами;
- уникнення утворення нереальної кредиторської та дебіторської заборгованості;
- проведення річної інвентаризації розрахунків з постачальниками своєчасно і якісно;
- дотримання умов поставки, передбачених у договорі купівлі-продажу, з урахуванням письмової згоди сторін на поставку товарів та сплату вартості за них [16].

Взаємні розрахунки між постачальниками (підрядниками) та покупцями зазвичай передують укладанню договорів (контрактів) на придбання товарно-матеріальних цінностей, угод підряду на виконання різноманітних робіт, надання послуг тощо. Це є найбільш поширеною та важливою основою виникнення зобов'язань і формою реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці.

Основним юридично обов'язковим документом для організації обліку розрахунків між постачальником і замовником є договір. У випадку договору купівлі-продажу може бути узгоджено умову попередньої оплати, що передбачає, що першою операцією для постачальника (підрядника) є отримання грошових коштів, тоді як друга операція - відвантаження продукції, виконання робіт або надання послуг [12].

Ефективне управління розрахунками з постачальниками та підрядниками потребує аналізу даних розрахунків, а тому керівництво підприємства повинне мати доступ до своєчасної, точної, достовірної, оперативної та об'єктивної інформації про стан розрахунків, яка формується в системі бухгалтерського обліку. Дотримання основних принципів організації бухгалтерського обліку сприятиме вдосконаленню облікового процесу на підприємстві. Правильна організація роботи дозволить оперативно контролювати ситуацію з розрахунками постачальниками та підрядниками, своєчасно та правильно приймати управлінські рішення та уникати складних або суперечливих ситуацій з контрагентами.

Отже, в сучасній ринковій економіці головною метою обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є створення гнучкої інформаційної бази, яка надає проаналізовані аналітичні дані для своєчасного контролю розрахунків та прийняття ефективних та своєчасних управлінських рішень. Це допомагає в плануванні господарської діяльності та поліпшенні фінансового стану підприємства.

Раціональна організація розрахунків з постачальниками сприяє зменшенню дебіторської заборгованості, оптимізації оборотного капіталу та зниженню ризику виникнення фінансових проблем. Послідовне виконання зобов'язань перед постачальниками сприяє підвищенню довіри та створює позитивний імідж підприємства на ринку. Таким чином, розрахунки з постачальниками мають велике економічне значення для підприємства і їх раціональна організація сприяє покращенню його фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємств з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості

Галузь борошномельно-круп'яної промисловості України відіграє ключову роль у галузі харчової та переробної промисловості. Як одна з найпотужніших у цій сфері, вона має вирішальне значення для забезпечення продовольчої безпеки країни і покращення якості життя населення.

Підприємства борошномельно-круп'яної галузі є великими споживачами продукції рослинництва. Умови виробництва кінцевої продукції на цих підприємствах майже повністю залежать від рівня збору зернових культур. Кінцеві продукти знайшли своїх споживачів як в підприємствах харчової та переробної промисловості, так і в побуті.

Особливостями ринку борошномельно-круп'яної продукції є те, що її товари становлять предмет попиту щоденного споживання, відзначаються високими вимогами до якості, зберігання, транспортування та споживання, а також характеризуються масовим попитом, обмеженим строком реалізації та іншими особливостями.

Підприємства, що займаються виробництвом продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, спеціалізуються на переробці зернових культур, таких як пшениця, кукурудза, ячмінь та інші, для виробництва борошна, круп, кормів та інших зернових продуктів.

Основні етапи виробництва на підприємствах борошномельно-круп'яної промисловості включають в себе приймання сировини, її переробку, упакування та зберігання, а також продаж готових продуктів оптовим чи роздрібним покупцям, таким як пекарні, ресторани, супермаркети та інші підприємства харчової промисловості.

Підприємства борошномельно-круп'яної промисловості мають великий соціально-економічний вплив, оскільки забезпечують споживачів основними

продуктами харчування. Вони також сприяють розвитку сільського господарства, оскільки є важливими замовниками зернових культур, та мають значний вплив на регіональну економіку.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є Товариство з обмеженою відповідальністю Науково-виробнича фірма «Віконт». Відповідно до КВЕД основним видом діяльності є 10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості. Також підприємство може займатися іншими видами діяльності: 10.92 Виробництво готових кормів для домашніх тварин; 82.92 Пакування; 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; 10.11 Виробництво м'яса; 10.13 Виробництво м'ясних продуктів; 10.12 Виробництво м'яса свійської птиці.

Динаміка активів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки наведена в табл. 1.2.

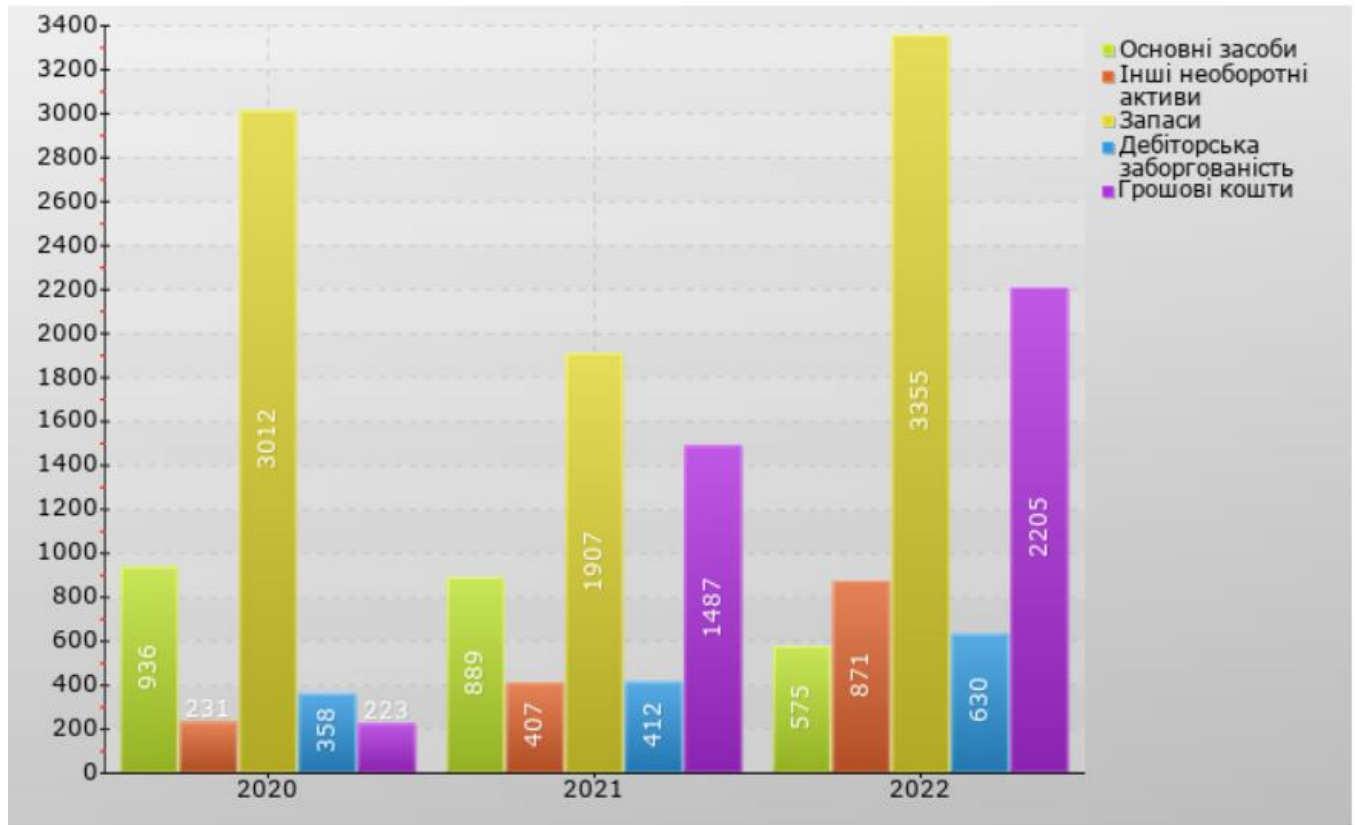
Таблиця 1.2

Динаміка активів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2020 р.	
				абс. тис,грн,	відн. %	абс. тис,грн,	відн. %
Основні засоби	936,9	889,1	575,0	-361,9	-38,63	-314,1	-35,33
Інші необоротні активи	231,8	407,2	871,7	639,9	276,06	464,5	114,07
Необоротні активи	1168,7	1296,3	1446,7	278,0	23,79	150,4	11,60
Запаси	3012,3	1907,1	3355,2	342,9	11,38	1448,1	75,93
Дебіторська заборгованість за товари і послуги	358,1	412,2	630,7	272,6	76,12	218,5	53,01
Гроші та їх еквіваленти	223,9	1487,9	2205,0	1981,1	884,81	717,1	48,20
Інші оборотні активи	451,6	101,8	129,3	-322,3	-71,37	27,5	27,01
Оборотні активи	4045,9	3909,0	6320,2	2274,3	56,21	2411,2	61,68
Активи	5214,6	5205,3	7766,9	2552,3	48,95	2561,6	49,21

Джерело: узагальнено автором за даними фінансової звітності ТОВ НВФ «Віконт»

Динаміка активів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки наведена на наступному рис. 1.3.

Рис. 1.3. Динаміка активів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки

Джерело: узагальнено автором за даними фінансової звітності ТОВ НВФ «Віконт»

Аналіз основних показників економічного потенціалу ТОВ НВ "Віконт" дав наступні результати. Загальна сума активів в 2022 році збільшилась порівняно з 2020 роком на 2552.3 тис. грн. (48.95 %), а в порівнянні з 2021 роком збільшення склало 2561.6 тис. грн. (49.21 %) та дорівнювала 7766.9 тис. грн.

Це відбулось внаслідок збільшення необоротних активів ТОВ НВ "Віконт" за останні три роки на 278.0 тис. грн. (23.79 %), а порівняно з 2021 роком необоротні активи збільшились на 150.4 тис. грн. (11.60 %). У складі необоротних активів найбільшого збільшення зазнала сума інших необоротних активів. Вона зростає протягом 2020-2022 років на 639.9 тис. грн. (276.06 %), а протягом останніх двох

років, що аналізуються, ріст склав 464.5 тис. грн. (114.07 %). В той же час в складі необоротних активів протягом 2020-2022 років скоротилась вартість основних засобів на -361.9 тис. грн. (-38.63 %).

Аналіз стану оборотних активів ТОВ НВ "Віконт" показав, що їх сума за 2020-2022 роки зросла на 2274.3 тис. грн. (56.21 %), а протягом 2021-2022 років збільшення склало 2411.2 тис. грн. (61.68 %). Ці зміни в оборотних активах сталися завдяки зростанню вартості грошей та їх еквівалентів. Вона зросла протягом 2020-2022 років на 1981.1 тис. грн. (884.81 %), а протягом останніх двох років, що аналізуються, ріст склав 717.1 тис. грн. (48.20 %). Таку ж тенденцію до збільшення обсягу як і вся сума оборотних активів мали: запаси на 342.9 тис. грн. (11.38 %), дебіторська заборгованість за товари і послуги на 272.6 тис. грн. (76.12 %). В той же час в складі оборотних активів протягом 2020-2022 років скоротилась вартість інших оборотних активів на -322.3 тис. грн. (-71.37 %).

На наступному етапі аналізу балансу ТОВ НВ "Віконт" здійснимо оцінку показників пасиву за 2020-2022 роки за допомогою табл. 1.3. Наочно динаміка пасивів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки представлена на рис. 1.4. За результатами аналізу показників джерел фінансування ресурсів ТОВ НВ "Віконт" можна зробити наступні висновки. Вся сума пасивів в 2022 році дорівнювала 7766.9 тис. грн. Вона збільшилась при порівнянні з 2020 роком на 2552.3 тис. грн. (48.95 %), а якщо порівнювати з 2021 роком збільшення склало 2561.6 тис. грн. (49.21 %).

Така динаміка відбулась завдяки збільшенню власного капіталу ТОВ НВ "Віконт" за останні три роки на 1248.0 тис. грн. (- %), а порівняно з 2021 роком власний капітал збільшився на 1002.3 тис. грн. (- %). Серед власного капіталу найбільше збільшення мала вартість нерозподіленого прибутку. Цей показник зріс за 2020-2022 роки на 1248.0 тис. грн. , а за останні два роки, які оцінюються, зростання склало 1002.3 тис. грн.

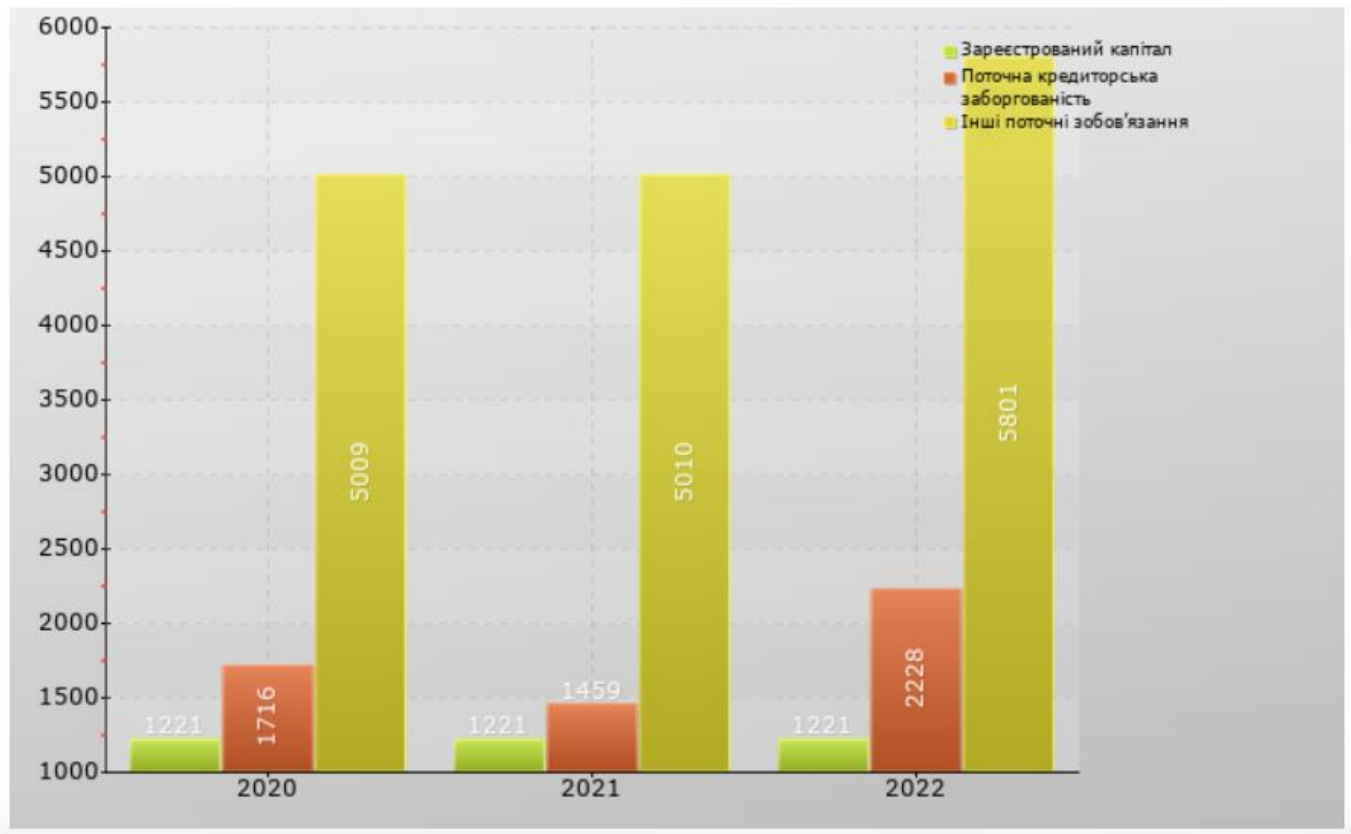
Таблиця 1.3

Динаміка пасивів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2020 р.	
				абс. тис. грн	відн. %	абс. тис. грн	відн. %
Зареєстрований капітал	1221,9	1221,9	1221,9	0,0	0,00	0,0	0,00
Нерозподілений прибуток	-2733,0	-2487,3	-1485,0	1248,0	-	1002,3	-
Власний капітал	-1511,1	-1265,4	-263,1	1248,0	-	1002,3	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1550,0	1394,0	1766,6	216,6	13,97	372,6	26,73
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	158,5	40,8	437,9	279,4	176,28	397,1	973,28
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	1,6	5,8	5,2	3,6	225,00	-0,6	10,34
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	6,3	19,3	18,7	12,4	196,83	-0,6	-3,11
Інші поточні зобов'язання	5009,3	5010,8	5801,6	792,3	15,82	790,8	15,78
Поточні зобов'язання	6725,7	6470,7	8030,0	1304,3	19,39	1559,3	24,10
Пасив	5214,6	5205,3	7766,9	2552,3	48,95	2561,6	49,21

Джерело: узагальнено автором за даними фінансової звітності ТОВ НВФ «Віконт»

На зміну загальної суми пасивів також вплинуло зростання об'єму поточних зобов'язань та забезпечень. Їх вартість дорівнювала в 2022 році - 8030.0 тис. грн. і протягом аналізованого періоду підвищилась на 1304.3 тис. грн., що склало 19.39 % та на 1559.3 тис. грн. (24.10 %) за два останні роки. На зміні цього показника максимально позначився приріст інших поточних зобов'язань. За 2020-2022 роки він

Рис. 1.4. Динаміка пасивів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки

Джерело: узагальнено автором за даними фінансової звітності ТОВ НВФ «Віконт»

склав 792.3 тис. грн. (15.82 %) та 790.8 тис. грн. (15.78 %), порівнюючи 2021-2022 роки. Такого ж підвищення зазнав показник поточної кредиторської заборгованості за товари і послуги - на 216.6 тис. грн. (13.97 %), поточної кредиторської заборгованості перед бюджетом - на 279.4 тис. грн. (176.28 %), поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування - на 3.6 тис. грн. (225.00 %), поточної кредиторської заборгованості з оплати праці - на 12.4 тис. грн. (196.83 %).

Динаміка активів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки наведена в табл. 1.4. Наочно динаміка фінансових результатів за 2020-2022 роки представлена на рис. 1.5.

За результатами аналізу фінансових результатів діяльності ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки можна зробити наступні висновки. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2022 році склав 13752.0 тис. грн., що на 9724.4 тис. грн. більше порівняно з 2020 роком і на 5631.3 тис. грн. більше ніж в 2021 році.

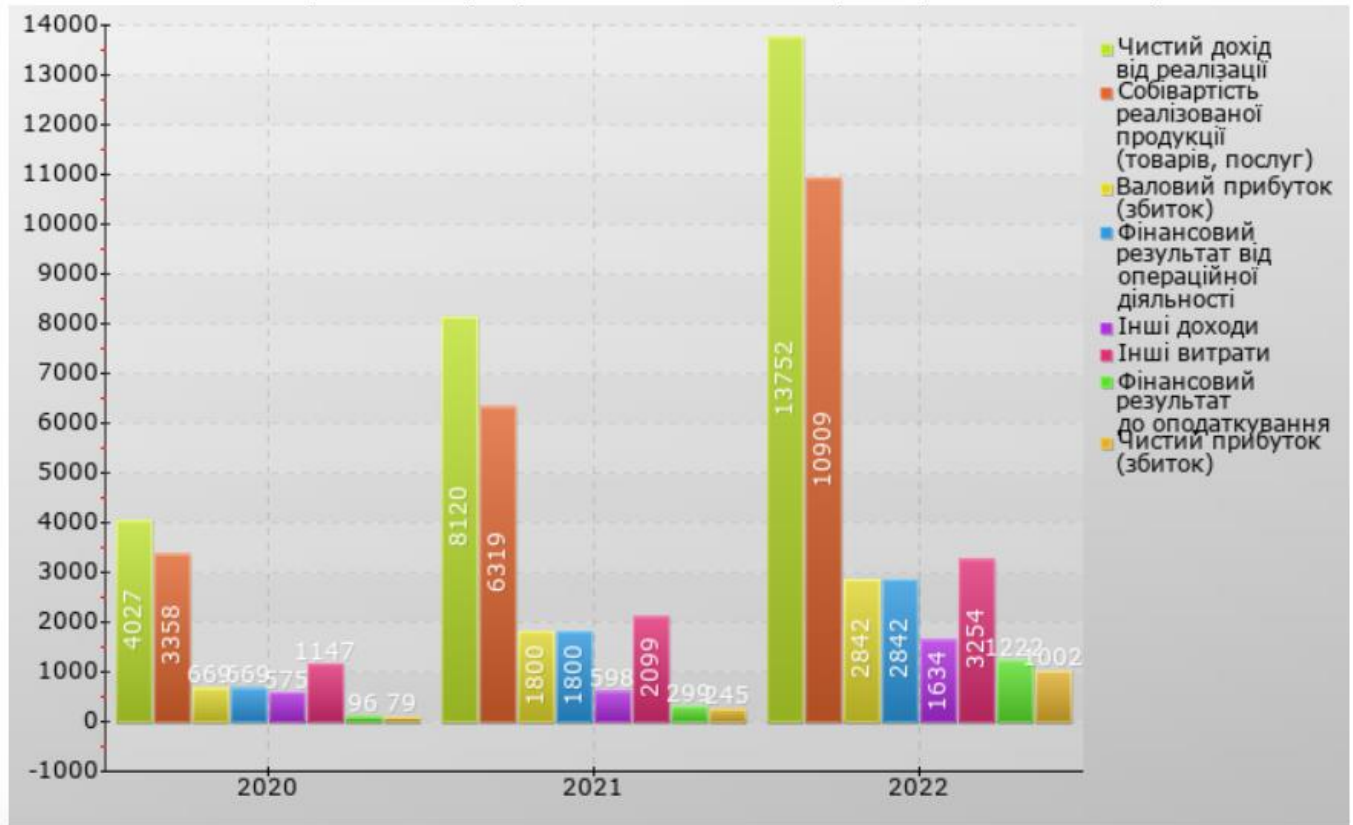
Таблиця 1.4

Динаміка фінансових результатів ТОВ НВ "Віконт" за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2020 р.	
				абс. тис. грн	відн. %	абс. тис. грн	відн. %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4027,6	8120,7	13752,0	9724,4	241,44	5631,3	69,35
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3358,2	6319,9	10909,8	7551,6	224,87	4589,9	72,63
Валовий прибуток (збиток)	669,4	1800,8	2842,2	2172,8	324,59	1041,4	57,83
Фінансовий результат від операційної діяльності	669,4	1800,8	2842,2	2172,8	324,59	1041,4	57,83
Інші доходи	575,1	598,5	1634,7	1059,6	184,25	1036,2	173,13
Інші витрати	1147,7	2099,6	3254,6	2106,9	183,58	1155,0	55,01
Фінансовий результат до оподаткування	96,8	299,7	1222,3	1125,5	1162,71	922,6	307,84
Витрати з податку на прибуток	17,4	53,9	220,0	202,6	1164,37	166,1	308,16
Чистий прибуток (збиток)	79,4	245,8	1002,3	922,9	1162,34	756,5	307,77

Джерело: узагальнено автором за даними фінансової звітності ТОВ НВФ «Віконт»

В той же час собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) зросла за останні три роки на 7551.6 тис. грн. і дорівнювала 10909.8 тис. грн. Впродовж 2021-2022 років підвищення цього показника склало 4589.9 тис. грн. Це призвело до отримання в 2022 році валового прибутку в сумі 2842.2 тис. грн., що на 2172.8 тис. грн. (324.59 %) більше за валовий фінансовий результат ТОВ НВ "Віконт" в 2020 році. А за останні два роки валовий прибуток виріс на 1041.4 тис. грн. (57.83 %).

Рис. 1.5. Динаміка фінансових результатів за 2020-2022 роки

Джерело: узагальнено автором за даними фінансової звітності ТОВ НВФ «Віконт»

В 2022 році за результатами операційної діяльності ТОВ НВ "Віконт" мало прибуток у розмірі 2842.2 тис. грн. При порівнянні його з показником 2020 року виявляється поліпшення операційного фінансового результату на 2172.8 тис. грн. (324.59 %), а порівнюючи з 2021 роком - зростання було на рівні 1041.4 тис. грн. (57.83 %). На зміну фінансового результату від операційної діяльності найбільше вплинуло зменшення суми інших операційних доходів. Вона скоротилась протягом 2020-2022 років на 0.0 тис. грн. , а за останні два роки, що аналізуються, падіння склало 0.0 тис. грн.

Фінансовим результатом до оподаткування ТОВ НВ "Віконт" в 2022 був прибуток на суму 1222.3 тис. грн. За останні три роки він підвищився на 1125.5 тис. грн. (1162.71 %), а за 2021-2022 роки - зріс на 922.6 тис. грн. (307.84 %). Найбільший вплив на цей показник мало збільшення суми інших доходів. Вона зросла протягом

2020-2022 років на 1059.6 тис. грн. (184.25 %), а за останні два роки, що аналізуються, ріст склав 1036.2 тис. грн. (173.13 %). Також за період, що аналізується, збільшилась сума інших витрат на 2106.9 тис. грн. (183.58 %).

Виплати податку на прибуток зменшили суму чистого прибутку ТОВ НВ "Віконт" в 2022 році до 1002.3 тис. грн. Це на 922.9 тис. грн. (1162.34 %) більше, ніж в 2020 році та на 756.5 тис. грн. (307.77 %) більше, ніж в 2021 році.

Таким чином, фінансові результати діяльності ТОВ НВ "Віконт" протягом 2020-2022 років можна оцінити позитивно. В 2022 році підприємство отримало чистий прибуток, сума якого зростає протягом всього періоду, що аналізується.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ БОРОШНОМЕЛЬНО-КРУП'ЯНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

2.1. Завдання і роль системи обліку і аналізу розрахунків з постачальниками на підприємстві

Організація обліку розрахунків з постачальниками – це процес систематичного та структурованого збирання, фіксування та обробки фінансової інформації, пов'язаної з оплатою рахунків, взаєморозрахунками та іншими фінансовими взаєминами між підприємством і його постачальниками.

Це включає в себе ведення обліку поданих постачальниками рахунків, виставлення рахунків на оплату, аналіз фінансових умов закупівель, вирішення спірних питань щодо розрахунків, а також виконання всіх необхідних бухгалтерських та фінансових обов'язків щодо забезпечення взаєморозрахунків з постачальниками.

Організація обліку розрахунків з постачальниками передбачає встановлення внутрішніх процедур, контрольних механізмів, робота з первинними документами, ведення журналів та журналів-ордерів, відображення відповідних фінансових операцій у бухгалтерському обліку, забезпечення відповідності всіх розрахунків законодавчим вимогам та стандартам обліку.

Завдання системи обліку розрахунків з постачальниками на підприємстві включає в себе декілька ключових аспектів:

1. Формування інформаційної бази, шляхом забезпечення створення повної та достовірної інформаційної бази про всі фінансові та матеріальні взаємовідносини з постачальниками. Це може включати дані про контракти, рахунки, платежі, заборгованість та інші облікові показники.

2. Автоматизація розрахунків з постачальниками, включаючи оплату рахунків, контроль за строками платежів, реєстрацію отриманих послуг та товарів.

3. Облік зобов'язань, шляхом ведення обліку кредиторської заборгованості перед постачальниками та контролювати взаємні вимоги та зобов'язання.

4. Формування системи звітності, шляхом складання різноманітних звітів про фінансові взаємовідносини з постачальниками, такі як звіти про заборгованість, платежі, аналітичні звіти та інші.

5. Проведення аналізу та контролю за розрахунками з постачальниками для забезпечення раціонального використання ресурсів підприємства.

6. Забезпечення контролю за оплатою рахунків постачальникам, враховуючи строк виплати, а також автоматичного нагадування про необхідність оплати. Також, важливо вести облік можливих розбіжностей в оплаті та вирішувати їхні причини.

7. Формування інформації щодо аналізу ділових відносин з постачальниками, включаючи прогнозування витрат та оптимізацію процесів закупівель з метою підвищення ефективності та економії коштів.

8. Збереження та захист інформації про розрахунки з постачальниками, шляхом створення механізмів для захисту конфіденційної інформації, а також забезпечення її цілісності та доступності лише для уповноважених користувачів.

Ці завдання допомагають забезпечити ефективний та систематизований контроль за розрахунками з постачальниками, що сприяє підвищенню фінансової дисципліни та оптимізації управління обіговими коштами на підприємстві.

Отже, загальна мета такої системи полягає в забезпеченні ефективного управління розрахунками з постачальниками на підприємстві шляхом забезпечення зручності, швидкості та достовірності обліку та управління фінансовими потоками.

Організація аналізу розрахунків з постачальниками включає в себе комплекс дій, спрямованих на систематичне вивчення, оцінку та контроль фінансових відносин з постачальниками. Цей процес може включати в себе аналіз умов поставок, умов

оплати, взаєморозрахунків, контролю за запасами, а також оцінку ефективності інвестицій в співпрацю з постачальниками.

Організація аналізу розрахунків з постачальниками також передбачає визначення ключових показників, які дозволяють оцінювати ефективність співпраці з постачальниками, таких як терміни платежу, знижки за ранню оплату, аналіз вартості поставок та їх вплив на фінансові показники компанії.

У великих компаніях цей процес зазвичай здійснюється фінансовим або логістичним відділом. Він має на меті забезпечення ефективного управління грошовими потоками, оптимізації умов співпраці з постачальниками та мінімізації фінансових ризиків.

Завдання системи аналізу розрахунків з постачальниками на підприємстві включає в себе наступні аспекти:

1. Аналіз відкритих позицій, шляхом забезпечення аналізу рахунків постачальників та зобов'язань перед ними, включаючи відкриті платіжні та фінансові зобов'язання.

2. Моніторинг термінів виплат, шляхом контролювання строку оплати рахунків постачальникам та повідомляти про можливі прострочені платежі.

3. Оцінка умов оплати, шляхом аналізу та порівняння різноманітних умов оплати рахунків постачальникам, такі як знижки за дострокову оплату або різні методи погашення заборгованості.

4. Прогнозування фінансових потоків, шляхом розробки прогнозів фінансових потоків, враховуючи погашення заборгованості перед постачальниками та її вплив на ліквідність підприємства.

6. Порівняння умов постачальників, шляхом порівняння різних умов поставок та цін для забезпечення оптимальних виборів постачальників.

7. Ризик-орієнтований аналіз, шляхом виділення можливих ризиків, пов'язаних з розрахунками з постачальниками та розробку стратегій для їх управління.

Ці завдання допомагають підприємству ефективно керувати взаємовідносинами з постачальниками та максимізувати вигоди від фінансових операцій, що стосуються поставок та розрахунків.

2.2. Облік розрахунків з постачальниками на підприємстві

Облік розрахунків з постачальниками на підприємстві – це система фінансового обліку, яка включає в себе реєстрацію та контроль усіх фінансових взаємодій підприємства з його постачальниками. Цей облік може включати такі етапи та процеси, як ведення облікових записів про поставки товарів та послуг, отримання та оплата рахунків-фактур, контроль за строками оплати, взаєморозрахунки за поставки, аналіз вартості поставлених товарів та послуг, облік знижок, повернення товарів та інші фінансові взаємовідносини з постачальниками [20].

Метою цього обліку є забезпечення контролю за фінансовими розрахунками між підприємством та його постачальниками, відображення заборгованості та забезпечення ефективного управління грошовими потоками вздовж ланцюга постачання.

У ТОВ НВФ «Віконт» найбільш доцільною юридичною формою для регулювання господарських відносин щодо постачання продукції і товарів є договір поставки. Цей документ є основним і визначає права та обов'язки сторін у поставках різних видів товарів. Підприємства мають волю у виборі предмету договору, встановленні зобов'язань та інших умов господарських відносин, за винятком поставок товарів за міждержавними угодами.

Договір поставки є угодою, відповідно до якої постачальник (підприємець) зобов'язується на певні умови передати у власність (або повне господарське відання чи оперативне управління) покупцеві товар, який призначений для підприємницької

діяльності або для інших цілей, не пов'язаних з особистим (сімейним, домашнім) споживанням. У свою чергу, покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього встановлену ціну.

Для відображення кредиторської заборгованості в бухгалтерському обліку використовуються господарські договори та первинні документи, які підтверджують факт здійснення господарської операції.

У ТОВ НВФ «Віконт» розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядчиками здійснюються на підставі документів постачальника, таких як видаткові та прибуткові накладні, рахунки на оплату, акти здачі-прийому робіт (послуг), товарно-транспортні накладні, платіжні доручення, виписки з банку та довіреності. Розрахункові документи, надані підприємством-постачальником ТОВ НВФ «Віконт» щодо суми оплати за отриману продукцію, виконані роботи та надані послуги, повинні бути акцептовані [24].

Процес постачання є невід'ємною складовою частиною обігу засобів у підприємстві. При цьому покупець закупає в постачальника (продавця) сировину та матеріали, паливо, мастильні матеріали, добрива, запасні частини та інші матеріальні цінності, необхідні для здійснення господарської діяльності. Також від постачальників можуть надходити об'єкти розрахунків з постачальниками, такі як верстати, трактори, автомобілі, комп'ютери та інше. Підрядні організації можуть виконувати будівельні роботи для замовників, а також роботи та послуги виробничого характеру, такі як ремонтні роботи, внесення добрив, технічне обслуговування та інше. Взаємовідносини між підприємствами регулюються двосторонніми угодами. При організації обліку необхідно забезпечити виконання умов, зазначених в угодах.

В бухгалтерському обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в ТОВ НВФ «Віконт» ведеться за рахунком 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядчиками", який має такі субрахунки: 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками" та 32 "Розрахунки з іноземними постачальниками" [11].

Деталі обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками можна знайти в табл. 2.1.

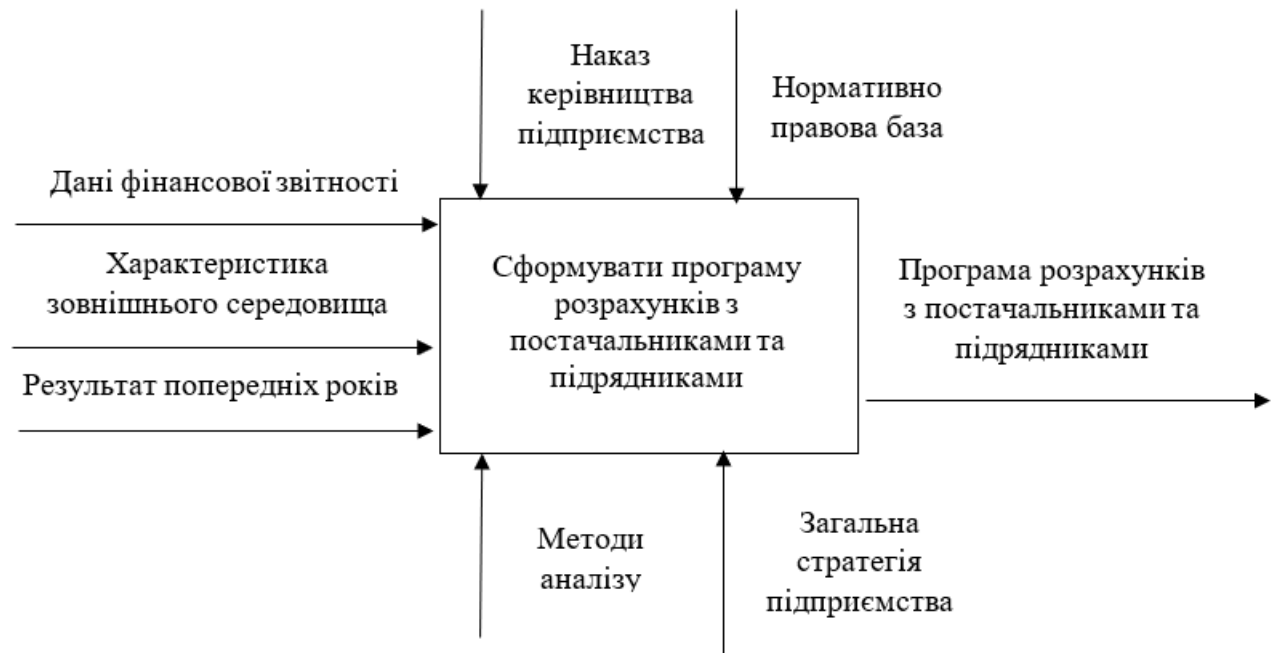
Таблиця 2.1

Господарські операції з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в ТОВ НВФ «Віконт» за липень 2017 р.

№ п/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, тис. грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Оприбутковано товарно-матеріальні цінності, що надійшли: - фарба - сантехніка	282	631	1200,00
		282	631	2400,00
2.	Відображено суму ПДВ за товарно-матеріальні цінності	641	631	600,00
3.	Оплачено рахунки постачальників: - готівкою - з поточного рахунка в національній валюті	631	301	1200,00
		631	311	202066,70
4.	Сплачено ПДВ з поточного рахунку в національній валюті	641	311	40413,34

Джерело: узагальнено автором за [11]

Ефективне фінансове управління розрахунками з постачальниками та підрядниками потребує належної організації та координації. Метод структурно-функціонального моделювання розрахунків ґрунтується на принципі, що кожна система має межі, які відрізняють її від зовнішнього середовища. Дії системи з цим середовищем розглядаються як вхід (ресурси, які система переробляє), вихід (результати діяльності системи), управління (процедури та стратегії, за якими працює система) і механізми (ресурси, необхідні для роботи системи). Наочний приклад цього процесу можна побачити на контекстній діаграмі формування розрахунків з постачальниками та підрядниками на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Контекстна діаграма моделі розрахунків з постачальниками та підрядниками в стандарті IDEF0

Джерело: узагальнено автором за [17; 22]

Метод стандарту IDEF0 широко використовується для реінжинірингу бізнес-процесів, оскільки він базується на технології структурного аналізу та проектування SADT. Цей метод дозволяє інженерам систем візуалізувати послідовності виконання процесів бізнесу, в тому числі таких, як формування розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Застосування стандарту IDEF0 дозволяє створити структурно-функціональну модель, яка надасть можливість формалізувати послідовність процесів та спостерігати за проміжними результатами. Це дає можливість розробити новий підхід до формування програми розрахунків з постачальниками та підрядниками, і обійтися без значних зусиль при формуванні програми. Такий підхід до розробки програми розрахунків з постачальниками та підрядниками може значно полегшити реінжиніринг бізнес-процесів, знизити час і витрати на впровадження та підтримку.

Крім того, це також надасть можливість аналізувати та вдосконалювати ці процеси в майбутньому.

Зазначений стандарт здійснюється через послідовний ряд етапів. Перший етап передбачає побудову основного блоку формування контекстної діаграми моделі розрахунків з постачальниками та підрядниками (рис. 2.1). На цій діаграмі визначається головне завдання "Сформувати програму розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства". Як зображено на рис. 2.1, результатом цього процесу є програма розрахунків з постачальниками та підрядниками. Ця програма має бути розроблена відділом фінансового контролінгу з урахуванням таких управлінських обмежень, як наказ керівництва підприємства, нормативно-правова база, загальна стратегія підприємства.

На цьому етапі відбувається опрацювання основних задач та управлінських обмежень, що впливають на розробку програми. Це включає в себе врахування вимог та очікувань керівництва, законодавця та стратегічних цілей підприємства. Діаграма дозволяє візуалізувати цей процес та виявити всі основні етапи та фактори, які впливають на формування програми розрахунків.

Описаний підхід до структурно-функціональної моделі представляє собою новий метод для формування програми розрахунків з постачальниками та підрядниками. Він ґрунтується на запропонованій комплексній діагностиці та методиці розробки програми, що передбачає визначення виду програми та оцінку якості її формування та реалізації.

Оцінка якості формування та реалізації програми розрахунків включає визначення та розрахунок показників ефективності та цільових критеріїв реалізації програми. Це дозволяє здійснювати систематичну оцінку та контроль якості виконання програми, а також виявляти та усувати можливі недоліки та проблеми в її реалізації.

Такий підхід дозволяє здійснювати більш глибокий та комплексний аналіз програми розрахунків, що включає в себе не лише технічні аспекти, а й оцінку

ефективності та досягнення цілей. Він також надає змогу ідентифікувати потенційні проблеми та вдосконалювати програму на всіх етапах її розробки та реалізації.

Отже, організація обліку розрахунків з постачальниками вимагає підтримки правильного внесення фінансової інформації в облікові системи, в тому числі виставлення рахунків, виписування платіжних доручень, звітності про заборгованість та іншої важливої фінансової документації. Важливе значення також має використання сучасних програмних засобів для ефективного контролю та автоматизації цих процесів.

2.3. Аналіз розрахунків з постачальниками на підприємстві

Ефективне управління і підвищення результативності господарської діяльності ТОВ НВФ «Віконт» вимагає постійного економічного аналізу. Контроль та аналіз процесів, якими керується підприємство, є важливими елементами для прийняття управлінських рішень та відповідності ринковим умовам. Глибокий комплексний аналіз господарської діяльності є основою для обґрунтування та прийняття управлінських рішень на підприємстві.

Існує кілька видів відносин з постачальниками. Один з найпростіших, але не завжди ефективних методів – це зайняття жорсткої позиції під час переговорів з метою отримання найкращих умов без компромісів. Такі відносини часто ґрунтуються на принципі економічної доцільності. Цей підхід може приносити позитивні результати у короткостроковій перспективі, але не завжди є ефективним в довгостроковому плані.

Партнерство з постачальниками відображає зовсім інший підхід у взаємовідносинах. Звичайно, можливі також проміжні варіанти. У базі постачальників підприємства слід мати обидва типи стосунків: як побудовані на принципі економічної доцільності (опортуністичні), так і партнерські. Звичайно, на

кілька партнерських стосунків припадає багато опортуністичних. Це пов'язано з тим, що обидва типи мають свої переваги і недоліки.

На підставі даних, отриманих з балансу (Звіту про фінансовий стан) і обліку платежів кредиторам, проводять аналіз змін у розмірі і структурі заборгованості, реальності та природи зобов'язань, а також визначають час їх утворення та причини. Для оцінки змін в обсязі та структурі кредиторської заборгованості на основі даних з пасиву балансу готують аналітичну табл. 2.2.

Щоб провести аналіз таблиці, розглянемо основні показники кредиторської заборгованості ТОВ НВФ «Віконт» за 2020-2022 роки.

1. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги:

- у 2020 році складала 28,1% від загальної суми витрат та зменшилася на 187,4 тис. грн. або на 89,2%;

- в 2021 році становила 23,0% від загальної суми та скоротилася на 156 тис. грн. або на 89,9%;

- в 2022 році збільшилася до 22,0% та зросла на 372,6 тис. грн. або на 126,7%.

2. Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом:

- у 2020 році складала 1,3% від загальної суми та зросли на 80,2 тис. грн. або на у 2,0 р.;

- в 2021 році становили 2,4% від загальної суми та скоротилися на 117,7 тис. грн. або на 25,7%;

- в 2022 році зросли до 5,5% та збільшилися на 397,1 тис. грн. або у 10,7 р..

- у 2020 році становили 70,4% від загальної суми та збільшилися на 658,4 тис. грн. або на 115,1%;

- в 2021 році складала 74,5% від загальної суми та зросли на 1,5 тис. грн. або на 100,0%;

Таблиця 2.2

**Структура поточної кредиторської заборгованості ТОВ НВФ «Віконт»
за 2020-2022 рр.**

Показники	На початок періоду		На кінець періоду		Відхилення, (+,-)	
	сума, тис. грн.	частка, %	сума, тис. грн.	частка, %	тис. грн.	%
2020 р.						
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1737,4	28,1	1550	23,0	-187,4	89,2
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	78,3	1,3	158,5	2,4	80,2	202,4
зі страхування	2,8	0,0	1,6	0,0	-1,2	57,1
з оплати праці	8	0,1	6,3	0,1	-1,7	78,8
Інші поточні зобов'язання	4350,9	70,4	5009,3	74,5	658,4	115,1
Всього	6177,4	100,0	6725,7	100,0	548,3	108,9
2021 р.						
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1550	23,0	1394	21,5	-156	89,9
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	158,5	2,4	40,8	0,6	-117,7	25,7
зі страхування	1,6	0,0	5,8	0,1	4,2	У 3,6 р.
з оплати праці	6,3	0,1	19,3	0,3	13	У 3,1 р.
Інші поточні зобов'язання	5009,3	74,5	5010,8	77,4	1,5	100,0
Всього	6725,7	100,0	6470,7	100,0	-255	96,2
2022 р.						
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1394	21,5	1766,6	22,0	372,6	126,7
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	40,8	0,6	437,9	5,5	397,1	У 10,7 р.
зі страхування	5,8	0,1	5,2	0,1	-0,6	89,7
з оплати праці	19,3	0,3	18,7	0,2	-0,6	96,9
Інші поточні зобов'язання	5010,8	77,4	5801,6	72,2	790,8	115,8
Всього	6470,7	100,0	8030	100,0	1559,3	124,1

Джерело: узагальнено автором на основі фінансової звітності ТОВ НВ «Віконт»

3. Інші поточні зобов'язання:

- в 2022 році становили 77,4% від загальної суми та збільшилися на 790,8 тис. грн. або на 115,8%.

Отже, за досліджуваний період:

- у 2020 році поточна кредиторська заборгованість склала 6177,4 тис. грн., збільшившись на 548,3 тис. грн. або на 108,9%;

- в 2021 році склала 6725,7 тис. грн., зменшившись на 255 тис. грн. або на 96,2%;

- в 2022 році зросла до 8030 тис. грн., збільшившись на 1559,3 тис. грн. або на 124,1%.

Аналіз дозволяє виявити тенденції у змінах кредиторської заборгованості та зобов'язань протягом періоду 2020-2022 років. Також слід зазначити, що інфляція грала роль у збільшенні суми кредиторської заборгованості через зростання цін на товари і послуги. Однак через інфляцію реальна вартість зобов'язань перед кредиторами зменшується. Безумовно, велика кредиторська заборгованість на кінець звітного періоду може бути свідченням неритмічності завезення і реалізації товарів, що може викликати фінансові труднощі та неплатежі в майбутньому.

Розрахунок коефіцієнтів оборотності кредиторської заборгованості ТОВ НВФ «Віконт» за 2020-2022 рр. представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Розрахунок коефіцієнтів оборотності кредиторської заборгованості ТОВ НВФ «Віконт» за 2020-2022 рр.

№ з /п	Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р. +,-
		2020	2021	2022	
1	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,3	5,1	4,9	-1,4
2	Тривалість обороту кредиторської заборгованості	56,8	70,4	73,0	16,2

Джерело: узагальнено автором на основі фінансової звітності ТОВ НВ «Віконт»

Аналізуючи дані таблиці за 2020-2022 рр. варто зауважити, що коефіцієнт оборотності оборотних коштів зменшився на 1,4 п. При цьому тривалість погашення кредиторської заборгованості на підприємстві збільшилась в 2022 р. в порівнянні з 2020 р. на 16,2 п.

Отже, на підприємств зростає кредиторська заборгованість за останній рік, що може бути зумовлено як інфляційними процесами та збільшенням цін на товари й послуги, так і можливою неритмічністю в оплаті поставок. Надмірна кредиторська заборгованість може призвести до фінансових труднощів та неплатежів у майбутньому. Також важливо розглянути становище і зворотний зв'язок із постачальниками, а також співвідношення з коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості, щоб більш точно зрозуміти фінансову стійкість компанії та можливі зміни у взаємовідносинах. В цілому, необхідно провести більш детальний аналіз як кредиторської заборгованості, так і взаємовідносин з постачальниками для виявлення механізмів оптимізації платежів та управління витратами.

ВИСНОВКИ

Дослідивши систему організації обліку та аналізу розрахунків з постачальниками на прикладі підприємств з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, можна зробити наступні висновки:

1. Підприємства борошномельно-круп'яної промисловості мають важливе завдання організації обліку та аналізу розрахунків з постачальниками. Це включає в себе систематичний контроль за отриманням сировини, матеріалів та послуг від постачальників.

2. Постачальники (підрядники) – це компанії, що постачають товари (виконують роботи, надають послуги) покупцям. З погляду підприємств-споживачів, вони завжди виступають як покупці їхніх товарів і послуг, включаючи електроенергію, газ, воду, автослужби, та послуги зв'язку.

3. Організація обліку включає створення та підтримку документації щодо приймання, зберігання та використання поставок. Це важливо для забезпечення належної якості та кількості сировини та матеріалів для виробництва.

Взаєморозрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядчиками в ТОВ ТОВ НВФ «Віконт» здійснюються на основі документів постачальника: витратних та прибуткових накладних, рахунків-фактур, рахунків, актів здачі-прийому робіт (послуг). Документи для розрахунків, надані підприємством-постачальником ДП «Коростишівське лісове господарство», на суму оплати за отриману продукцію, виконані роботи та надані послуги, повинні бути погоджені.

4. Аналіз розрахунків з постачальниками допомагає підприємствам у керуванні витратами, визначенні ефективності взаємовідносин з постачальниками, та виявленні можливостей для покращення умов постачання.

5. Здійснення аналізу розрахунків з постачальниками дозволяє виявляти та виправляти негативні тенденції, такі як збільшення витрат на сировину, виявлення

зайвих витрат, оптимізацію умов поставок та умов оплати, що в свою чергу сприяє зменшенню загальних витрат на виробництво.

6. Аналіз розрахунків з постачальниками допомагає в оцінці вартості постачань, визначенні ефективності взаємовідносин з постачальниками, та виявленні можливостей для покращення умов постачання. Важливо встановлювати чіткі процедури контролю за взаєморозрахунками з метою уникнення фінансових та логістичних проблем.

7. Під час проведеного дослідження було встановлено, що комплексна діагностика розрахунків з постачальниками та підрядниками включає в себе: розрахунок показників-індикаторів розрахунків з постачальниками та підрядниками, проведення багатофакторної інтегральної оцінки розрахунків, а також аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Особлива увага має бути приділена аналізу строків погашення заборгованості перед постачальниками та показникам ліквідності підприємства, оскільки значний розмір заборгованості та короткі строки погашення можуть стати причиною фінансових проблем та навіть можливого банкрутства підприємства у разі невиконання вимог кредиторів.

8. В ході нашого дослідження було визначено, що управління кредиторською заборгованістю полягає в оптимізації її розміру з метою максимізації прибутку. Це передбачає застосування підприємством найбільш вигідних форм та обсягів розрахунків з контрагентами. Впровадження ефективної системи управління заборгованістю дозволить підприємству контролювати кредиторську заборгованість та своєчасно її погашати, тим самим залучаючи додаткові і досить дешеві кошти для фінансування підприємства. З цією метою, ми розробили основні етапи та напрями управління розрахунками з постачальниками та підрядниками з використанням системного підходу: перший етап - створення переліку постачальників та підрядників; другий етап - організація взаємодії з постачальниками та підрядниками; третій етап - оцінка та оптимізація розрахунків з постачальниками та підрядниками.

9. Організація обліку та аналізу розрахунків з постачальниками на підприємствах з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного виробництва, управління фінансами та забезпеченні якості виробництва.

10. Таким чином, вивчений метод побудови структурно-функціональної моделі – це новий підхід до розробки програми розрахунків з постачальниками та підрядниками на основі комплексної діагностики, а також нового методу створення програми, який включає в себе визначення виду програми та оцінку її якості у процесі розробки та впровадження.

11. Сучасні інформаційні технології відіграють важливу роль в управлінні підприємством і є необхідною умовою для формування антикризових програм. При створенні структурно-функціональної моделі для антикризової програми був використаний метод пошуку резервів для вдосконалення організації бізнесу та покращення фінансового стану, зокрема реінжиніринг бізнес-процесів. Організація антикризового фінансового управління на підприємстві є об'єктом подальших досліджень.

12. Для покращення обліку та контролю за розрахунками з постачальниками та підрядниками необхідно створити інформаційну базу кредиторської заборгованості, постійно порівнювати взаємні вимоги та зобов'язання, знаходячи найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості. Також важливо вести облік та звітність про проведені взаєморозрахунки і контролювати економічно обґрунтований рівень співвідношення між кредиторською та дебіторською заборгованістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ачкасова С.А. Структурно-функціональне моделювання формування антикризової програми підприємства. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/8F.pdf>
2. Біляк М. Д. Управління кредиторською заборгованістю підприємств. *Фінанси України*. 2008. № 12. С. 24–36.
3. Бовсунівська І.П., Вірко П.О. Особливості обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками підприємства. *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права в умовах сучасних викликів: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 18 грудня 2023 р.): Кременчук: ЦФЕНД, 2023. С. 201-203.*
4. Бублик Т.С. Проблеми обліку розрахунків поточної кредиторської заборгованості та шляхи їх вирішення. https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2254/1/20160428-29_TEZY_V3_P064.pdf
5. Бурак І.О. Облікова політика як складова організації обліку заборгованості за розрахунками. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. Вип. 2(4). с. 214-217.
6. Візіренко С. В. Удосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3. С. 249-254.
7. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_ep/2009_5/files/EC509_09.pdf
8. Гамова О. В., Алексютіна Т. В. Концептуальні основи проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2012. № 25 (931), т. 2. С. 78-84.
9. Глоба О. Укладення договору поставки: теорія і практика. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2030>

10. Дем'янишина О. А. Організація і методика обліку розрахункових операцій на підприємстві. *Економічні горизонти*. 2018. № 2 (5). С. 69-75.
11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ М-ва фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
12. Доманська С.В., Луцюк І.В. Документування розрахунків з постачальниками та підрядниками. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/19000/1/12-Domanska-25-26.pdf>
13. Дячук О. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10(3). С. 243-251. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%283%29__42
14. Зеленко С.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2014. Вип. 11 (41). С. 65-71.
15. Киян А.В. Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/9/16.pdf>
16. Коблянська І. О. Методика обліку і аудиту розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. *Modern economics*. 2017. № 3. С. 78-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_3_11
17. Колесниченко В. Е. Аналіз управління кредиторською заборгованістю. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4855>
18. Лігоненко Л. Концептуальні засади економічного управління підприємством. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2013_3_2
19. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: Монографія. К.: КНТЕУ, 2001. 580с.

20. Матюха В.І., Мисака Г.В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С. 930-932.

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>

22. Нестерчук Т. В., Вірко П. О. Теоретичні підходи до трактування поняття «виробничі запаси». *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників II Міжнар. наук.-практ. конф. (9-10 листоп. 2023 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2023. С. 302-305.

23. Панфілова О. А. Основні завдання організації поточних зобов'язань підприємства. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1293/1/%D0%9F%D.pdf>

24. Петренко Н. І. Документування операцій з пасивами підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2012. №2 (32). С. 141-146.

25. Подмешальська Ю. В., Корнієнко Д. В. Облік розрахунків з постачальниками за видами економічної діяльності. *Агросвіт*. 2021. № 24. 58-64

26. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

27. Ревизюк І. М. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10(4). С. 185-190 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%284%29__30

28. Руда Л.П., Прицепя І.В., Липецька О.Р. Організація обліку та методичні засади проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядникам. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск № 35. С. 1-6.

29. Ружицький А.В. Економічна сутність взаєморозрахунків підприємства. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
30. Сіренко Н.М. Вдосконалення управління дебіторською і кредиторською заборгованістю підприємства. *Агросвіт*. 2011. №22. С.44-46.
31. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького*. 2016. т 18, № 2 (69). С. 160-166
32. Фатенок-Ткачук, А. О. Облікові процедури контролю зобов'язань перед постачальниками та підрядниками. *Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет*. 2016. Том 26. № 1. С. 179-187.
33. Царьов В. М. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємств борошномельної галузі України. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/43283322.pdf>
34. Шендригоренко М.Т. Актуальні питання аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С. 1022-1025
35. Шишкова Н.Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. № 3. С. 20-28. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2869>
36. Югас Е. Ф. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками. URL: Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_2/Yugas.pdf.

ДОДАТКИ